

SANOJEN JA MUOTOJEN OPPIMINEN - TASATAHTIAKO TOISESSA KIELESSÄ?

Maija Grönholm
Åbo Akademi

In this study, the lexical and morphological skills of a second language learner and their growth rates are examined. The written compositions of Swedish-speaking elementary school students of Finnish were studied and the lexical and morphological usage of verbs was analysed. The previous studies have shown a clear dependence between the command of vocabulary and the command of other aspects of written language. However, e.g. the fluency of speech is, as far as we know, in no way dependent on the other parts or factors of language knowledge.

In the comparison of lexical and morphological skills the method of frequency calculation was used. The synchrony between these skills can be examined by studying the frequency of reductive strategies and their proportional decrease as the skills develop. Also correlation analyses between the different factors were used. The correlation between the lexical and the morphological variation was focussed on.

The results show that lexical and morphological skills go hand in hand in the writing of L2. Especially the excessive lexical and morphological use of most frequent words and forms seems to even out at exactly the same pace. There is also a strong correlation between these sectors, and both factors have a positive correlation to the length of the composition. It is argued that L2-learner's level of language knowledge can be deduced only by measuring the lexical or morphological factor.

Key words: Finnish as a second language, learning of vocabulary, learning of morphology

TUTKIMUKSEN TAUSTAA JA AINEISTO

Tutkimusprojektini tavoitteena on selvittää, millaisen kielitaidon Suomen ruotsinkielisen peruskoulun oppilaat saavuttavat suomen kielessä, heidän toisessa kielessään, ns. traditionaalisessa nollasta alkavassa opetuksessa. Tutkimuspaikkakunnat olivat Porvoo, Vantaa ja Parainen. Tutkimusaineisto koostuu korpuksesta, jossa on 227 ruotsinkielisen oppilaan ja 71 suomenkielisen vertailuryhmänä olleen oppilaan kirjoittamat ainekirjoi-

tukset. Ainekirjoituksia on kaksi eri sarjaa, argumentoiva ja kertova, ja argumentoivista aineista on analysoitu kaikkien verbien sekä leksikaalinen että morfologinen käyttö (ks. myös Grönholm 1992, 1993a, 1993b). Verbilekseemien määrän, vaihtelevuuden ja sofistikoitumisen kasvua peruskoulun aikana on esitelty tarkemmin raportissa "TV on pang pang - verbisanaston kehitys toisen kielen kirjoittamisessa" (Grönholm 1993b).

TUTKIMUSKOHDE JA -METODIT

Pyrin tässä esityksessäni vertaamaan toisen kielen (L2) oppijan leksikaalisia ja morfologisia taitoja ja niiden kasvunopeutta keskenään. Esitän joitakin tuloksia myös kaksikielisten oppilaiden vastaavasta sanaston ja muoto-opin keskinäisestä riippuvuudesta ja vertailen näitä tuloksia L2-oppijan ja L1-oppijan tuloksiin. Toisen kielen oppimista käsittelevissä tutkimuksissa on viime aikoina varsin paljon pohdittu eri kielenhallinnan tasojen keskinäistä riippuvuutta. Monet tutkimukset tukevat käsitystä, että esim. puheen suullinen sujuvuus ei ole riippuvuussuhteessa muihin kielitaidon osiin tai taustatekijöihin. Suullista sujuvuutta voi olla pienelläkin sanavarastolla ja suppealla kieliopilla (ks. esim. Ellis 1991: 11). Samaten pintasujuvuutta voi olla mm. lahjakkuudesta tai sosiaalisesta taustasta riippumatta.

Edellä esitetystä syystä voisi ajatella, että sanojenkin omaksuminen olisi samalla tavalla mekaanista ja suhteellisen riippumatonta rakenteiden hallinnasta. Näin ei kuitenkaan todennäköisesti ole. Useissa tutkimuksissa on havaittu selvä riippuvuussuhde sanaston hallinnan ja kielitaidon muiden osien hallinnan välillä. Esim. Bossers (1991: 50) on havainnut vahvan riippuvuuden sanaston ja lukemisen ymmärtämisen välillä (0.74) ja Cummis et al. (1990: 122 - 123) ovat tulleet siihen tulokseen, että mittamalla pelkästään leksikaalisia taitoja saa varsin hyvän kuvan kielenoppijan koko kielitaidon tasosta. Riippuvuussuhteet sanaston ja lähes kaikkien muiden kirjallisten kielentaitojen välillä ovat selvästi havaittavia. Suomen

kielen oppimisesta toisena kielenä voisi näin ollen ennakkoon olettaa, että sanaston ja morfologian riippuvuussuhde on vahva. Sanathan eivät ole suomessa mikään kielioopin itsenäinen osa, vaan ne ovat vahvasti limittyneet morfologiaan sekä johtamisen että taivutuksen osalta.

Taitojen keskinäisessä vertailussa olen käyttänyt ensinnäkin menetelmänä frekvenssilaskelmia. Leksikaalisten ja morfologisten taitojen tasatahtisuutta oppimisessa on mahdollista tutkia frekvenssien avulla, kun tarkastellaan esim. oppilaan reduktiivisia strategioita ja niiden suhteellista vähentymistä taitojen kasvaessa. Frekvenssilaskemien avulla voi tehdä päätelmiä myös kielenoppijan tavallisimmista sanoista ja muodoista ja niiden peittävyysasteesta eri luokkatasoilla suhteessa syntyperäisten ryhmään. Toiseksi olen käyttänyt menetelmänä korrelaatioanalyysijä eri tekijöiden kesken; lähinnä olen verrannut sanaston variaation korreloimista muotoopin variaation. Olen tarkastellut myös sitä, ovatko sellaiset taustatekijät kuin vanhempien koulutustaso tai oppilaan yleinen koulumenestys yhtä lailla vaikuttavia niin leksikaalisessa kuin morfologisessa kyvykkyydessä.

VERBISANASTON JA VERBIMUOTOKATEGORIOIDEN VARIAATIO ERI KIELIRYHMISSÄ JA ERI PAIKKAKUNNILLA

Verbisanaston kasvua, variaatiota ja sofitikoitumista toisessa kielessä voidaan tutkia monilla erilaisilla luvuilla ja kertoimilla (ks. Grönholm 1992; 1993b: 85 - 113). Esitän tässä yhteydessä vain eri verbilekseemien keskimäärät oppilasta kohti eri luokkatasoilla:

TAULUKKO 1. Eri verbilekseemien oppilaskohtaiset keskimäärät luokkatasoilla 4, 6 ja 8 (RK = ruotsinkieliset, KK = kaksikieliset, SK = suomenkieliset).

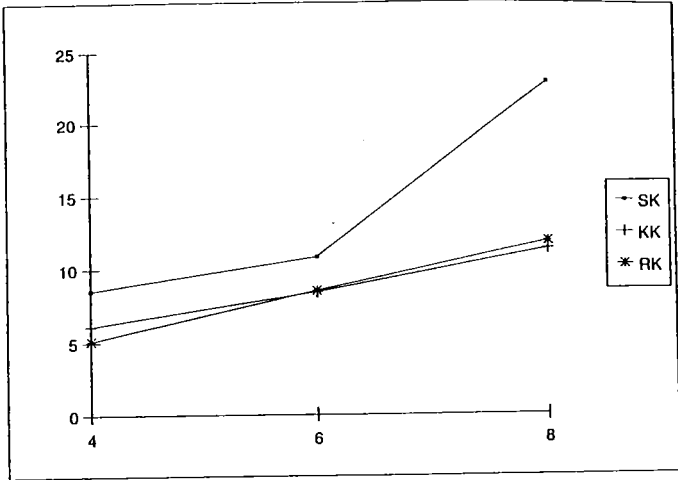
	RK	KK	SK
4. lk.	5.1	6.1	8.5
6. lk.	8.4	8.5	10.8
8. lk.	11.8	11.3	22.8

Käytettyjen eri verbimuotokategorioiden määrät oppilasta kohti ovat luonnollisesti pienemmät kuin oppilaiden keskimäärin hallitsemien eri verbilekseemien määrät. Ks. taulukko 2.

TAULUKKO 2. Verbimuotokategorioiden oppilaskohtaiset keskimäärät eri ryhmissä

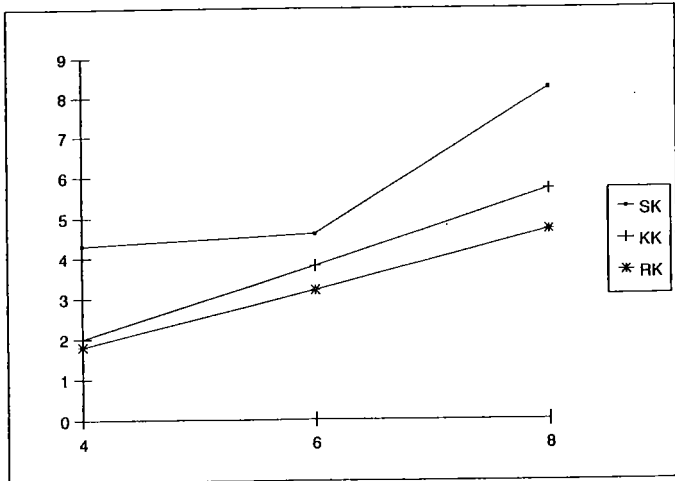
	RK	KK	SK
4. lk.	1.8	2.0	4.3
6. lk.	3.2	3.8	4.6
8. lk.	4.7	5.7	8.2

Taulukoista käy ilmi, että sanaston variaatio kasvaa ruotsinkielisillä 4:nneestä 8:nneen luokkaan hieman yli kaksinkertaiseksi (5.1 --> 11.8 verbilekseemiä) ja aivan sama reilu kaksinkertaistuminen tapahtuu myös muoto-opin variaation kasvussa (1.8 --> 4.7 eri verbimuotoa). Lukuja ja niiden kasvusuuntaa eri kieliryhmissä havainnollistavat myös kuviot 1 (verbilekseemien kasvu) ja 2 (verbimuotokategorioiden kasvu).

KUVIO 1.

Verbilekseemien määrät/oppilas ruotsinkielisillä (RK), kaksikielisillä (KK) ja suomenkielisillä (SK) oppilailla luokkatasoilla 4, 6 ja 8.

KUVIO 2.

Verbimuotokategorioiden määrät/oppilas ruotsinkielisillä (RK), kaksikielisillä (KK) ja suomenkielisillä (SK) oppilailla luokkatasoilla 4, 6 ja 8.

Kuvioista on nähtävissä, että kaksikielisten taidot suomen kielessä asettuvat tässä traditionaalisessa opetuksessa L2- ja L1 -oppijoiden väliin: he ovat hieman parempia kuin ruotsinkieliset oppilaat. Heidän morfologiset taitonsa ovat koko peruskoulun ajan hieman additiivisia, mitä taas ei ole havaittavissa sanaston kasvukäyrästä. Heidän taitonsa ovat muutoinkin suhteellisesti parempia kuin L2-oppijoilla, sillä he osaavat kaikki persoonamuodot ja kieltomuodot. He eivät myöskään tee vartalonmuodostusvirheitä tai taivutusvirheitä, jotka ovat kielenoppijalla tavallisia suomen kielen morfologisen mutkikkuuden vuoksi. Kaksikieliset erottaa syntyperäisistä kuitenkin paitsi vähäisestä sanaston ja morfologian vaihtelusta myös siitä, että he käyttävät usein puhekielisiä verbimuotoja, esim. puhekielisiä persoonapäätteitä ja redusoituneita muotoja.

Olen vielä muuntanut taulukoissa (ja diagrammeissa) 1 ja 2 olevat luvut prosenttiluvuiksi, jotka osoittavat kuinka paljon kielenoppija osaa suhteessa syntyperäiseen. Syntyperäisten maksimaalista tulosta on tässä pidetty 100 prosenttina. Taulukon 3 perusteella on pääteltävissä, että ruotsinkielisten oppilaiden sanaston variaatio ylittää 60, 78 ja 52 %:iin eri luokkatasoilla. Varsinkin 6. luokan erittäin positiivinen tulos (78 %) lähenee syntyperäisten tulosta - vaiheessa, jossa syntyperäisillä on sanaston kehityksessä lievää taantumaa (Grönholm 1993b: 37). Ks. taulukot 3 ja 4.

TAULUKKO 3. L2-oppijoiden eri verbilekseemien (V) määrän hallinta prosentteissa verrattuna syntyperäisten ryhmään, joka tässä on merkitty 100 %:ksi.

	RK %	KK %	SK %
4. lk.	60	72	100
6. lk.	78	79	100
8. lk.	50	52	100

TAULUKKO 4. L2-oppijoiden verbimuotojen määrän hallinta prosenteissa verrattuna syntyperäisten ryhmään, joka on tässä merkitty 100 %:ksi.

	RK %	KK %	SK %
4. lk.	42	47	100
6. lk.	70	83	100
8. lk.	57	70	100

Kaksikieliset eivät ole pystyneet rikastamaan sanastoaan traditionaalisessa opetuksessa toivotulla tavalla, ja heidän vain 52 %:n tuloksensa 8. luokalla jää suunnilleen samalle tasolle L2-oppijoiden kanssa. Sanaston käyttö on heillä yksipuolisempaa ja toisteisempaa kuin syntyperäisillä, ja ruotsinkieliset saavuttavat saman tason jo 8. luokalla. Tästä voidaan päätellä, että traditionaalinen opetus ei ole rikastanut kaksikielisten sanastoa.

Morfologisten taitojen osalta voidaan havaita, että RK-ryhmän variaatio kasvaa erittäin positiivisesti ja lähenee 6. luokalla syntyperäisten tulosta kuten sanastonkin rikastumisessa. Kahdeksannella luokalla RK-ryhmä saavuttaa enää 57 % verrokkiryhmän tasosta eli tulos on huonompi kuin 6. luokalla. Tuloksesta ei näy suoraan, että kunkin kategorian sisällä on kuitenkin jo opittu useampia persoonamuotoja ja kieltomuotoja kuin 4. ja 6. luokalla. Kaksikielisten tulokset ovat joka luokkatasolla parempia kuin ruotsinkielisten: 83 %:n tulos 6. luokalla on hieman parempi kuin sanastossa (79 %). Kahdeksannella luokalla KK-ryhmä saavuttaa enää 70 % verrokkiryhmän tasosta, mutta tuloksen perusteella traditionaalinen opetus on rikastanut myös kaksikielisten muoto-opin taitoja.

Paikkakunnittain tuloksissa on myös suurta variaatiota. Eri paikkakuntien paremmuusjärjestys Porvoo, Vantaa, Parainen on täsmälleen sama niin leksikaalisten kuin morfologisten taitojen yhteydessä. Tämäkin viittaa vahvasti siihen, että syötös ja tuotos ovat aina samalla paikkakunnalla suunnilleen samansuuruisia sanastossa ja kieliopissa samoin kuin ylipään-

sä kielimiljöön vaikutus epämuodollisen oppimisen määrään. Kaksikieliset eivät tässäkään suhteessa käyttäydy aivan samalla tavalla kuin selvä kielenoppijaryhmä. Ala-asteella Porvoon kaksikieliset ovat parempia kuin muiden paikkakuntien kaksikieliset; 6. luokalla Porvoon KK-ryhmä saavuttaa jopa 152 %:n tuloksen syntyperäisten ryhmään nähden. Yläasteella järjestys vaihtuu ja Paraisten kaksikieliset ovat parhaita.

TAVALLISIMMAT VERBILEKSEEMIT JA VERBIMUODOT L2-OPPIJALLA VERRATTUNA L1-OPPIJAAN

Olen tarkastellut leksikaalisen ja morfologisen kehityksen tasatahtisuutta myös tavallisimpien sanojen ja muotojen avulla. Kielenoppijalle on tyypillistä, että hän välikielivaiheen alussa yleistää ja yksinkertaistaa. Hän käyttää liikaa sekä kohdekielen tavallisimpia sanoja että muotoja. Tavallisimman verbilekseemin olla käyttötaajuus on 4. luokalla 38 %, syntyperäisillä vain 31 %. Neljännellä luokalla kymmenen tavallisimman verbin (olla, tulla, voida, katsoa, oppia, saada, pitää, tykätä, tietää, katsella) peittävyys on peräti 80.7 %, kun vastaava määrä verbejä peittää SK-ryhmässä vain 61.2 % (Grönholm 1993b: 129; ks. myös Grönholm 1993c: 51 - 53). Liikakäyttö vähenee koko ajan, ja 8. luokalla on olla-verbin käyttö n. 50 prosenttiyksikköä kaikissa tutkituissa ryhmissä: ruotsinkielisillä, kaksikielisillä ja suomenkielisellä verrokkiryhmällä (Grönholm 1993b: 139).

Esittelen hieman tarkemmin tavallisimpien verbimuotojen frekvenssejä eri luokkatsoilla ja eri kieliryhmissä, koska näitä frekvenssejä ei ole esitetty vielä aiemmin. Kaiken kaikkiaan 4. luokalla on käytetty vain seitsemää erilaista muotokategoriaa, 6. luokalla kymmentä ja 8. luokalla jo 18 erilaista kategoriaa. Esitän 8. luokan osalta vain 10 tavallisinta, koska loput kategoriat ovat hyvin marginaalisia ja niistä on vain yksittäisiä esiintymiä.

Verbimuotokategoriat on lueteltu alenevan frekvenssin mukaan. Tulokset on laskettu argumentoitavasta aineesta "Tarvitaanko televisiota", mikä on tärkeä tekijä. Kertovan aineen vastaavat frekvenssit ovat hyvin erilaisia, koska kerronnassa käytetään menneen ajan tempusta ja hyvin vähän esim. imperatiivia tai konditionaalia (ks. Grönholm 1993a).

TAULUKKO 5. L2-oppijoiden tavallisimmat verbimuotokategoriat alenevan frekvenssin mukaisesti verrattuna syntyperäisten suomenkielisten ryhmään ja kaksikielisten ryhmään.

4. lk	RK %	KK %	SK %
1. akt.ind.preesens	76,5	71,7	58,4
2. 1.infinitiivi	15,5	13,8	17,8
3. akt.kond.preesens	3,4	5,1	7,5
4. akt.ind.imperfekti	2,4	2,2	3,9
5. pass.ind.preesens	1,9	-	0,8
6. akt.ind.perfekti	1,2	2,9	1,6
7. 3.infinitiivi	0,6	1,4	3,4
6. lk	RK %	KK %	SK %
1. akt.ind.preesens	67,7	74,1	60,0
2. 1.infinitiivi	15,7	14,5	14,6
3. akt.kond.preesens	5,6	-	6,9
4. pass.ind.preesens	3,2	6,4	5,6
5. akt.ind.imperfekti	1,6	3,2	0,3
6. akt.ind.perfekti	1,6	-	3,8
7. pass.1.partisiippi	1,4	1,6	0,8
8. 3.infinitiivi	1,1	-	1,5
9. akt.kond.perfekti	0,7	-	-
10. 2.infinitiivi	0,3	-	1,3
8. lk.	RK %	KK %	SK %
1. akt.ind.preesens	50,6	50,3	50,2
2. 1.infinitiivi	18,2	17,2	12,6
3. akt.kond.preesens 10,3	14,5	7,0	-
4. akt.ind.imperfekti	3,5	3,0	4,2
5. pass.ind.preesens	3,5	2,7	7,7
6. 3.infinitiivi	3,1	4,9	3,7
7. akt.ind.perfekti	2,6	1,1	4,5
8. akt.imperatiivi	1,8	0,8	1,0
9. akt.1.partisiippi	1,1	0,8	2,6
10. akt.ind.pluskvamperf.	0,9	0,8	-

Tuloksista näkyy, että RK-ryhmän morfologiset taidot kasvavat tasaisesti. Esimerkiksi aktiivin indikatiivin preesensin liiakäyttö 4. luokalla 76.5 % (SK 58.4 %) on hyvin vähäistä enää 6. luokalla (RK 67.7, SK 60.0 %). Kahdeksannella luokalla prosenttiosuudet ovat samat kaikissa ryhmissä: RK 50.6 % - KK 50.3 % ja SK 50.2 %. Tätä preesensin liiakäytön tasoittumista kaikissa ryhmissä jo 8. luokkaan mennessä voidaan verrata tavallissimman verbisanaston liiakäytön vähenemiseen.

VERBIMUOTOJEN VAIHTELEUVUUS JA KORRELAATIO LESIKAAALISIIN TAITOIHIN

Tarkastelen tässä luvussa korrelaatiota leksikaalisten taitojen ja morfologisten taitojen kesken. Olen jo aiemmin tutkinut po. oppilaiden leksikaalisten taitojen korrelaatiota mm. aineen pituuteen, yleiseen koulumenes-tykseen ja statukseen (ks. Grönholm 1993b: 100 - 101), ja nyt on mielenkiintoista vertailla, miten em. seikat korreloivat morfologisten taitojen yhteydessä.

Korrelaatio aineen pituuden ja eri verbimuotojen oppilaskohtaisen määrän (vaihtelevuuden) välillä on L2-oppijoilla 0.66 ja syntyperäisillä niinkin korkea kuin 0.81. Eri verbimuotojen määrä korreloi siis suunnilleen samalla tavalla pituuden kanssa kuin sanaston variaatio, jossa esim. G-indeksin korrelaatio aineen pituuteen on ruotsinkielisillä 0.70.

Taulukkoon 6 on koottu rinnakkain kaikki mitatut korrelaatiokertoimet verbimuotojen vaihtelevuuden ja muiden faktorien välillä. Muut faktorit ovat olleet leksikaalisia taitoja kuvaava aineen 1. pituus, 2. eribileksee- mien määrä (types l. V), 3. ainutkertaisten verbien määrä (V1), 4. Guiraud'n indeksi (V/\sqrt{N} l. types/ $\sqrt{\text{tokens}}$) sekä lisäksi 5. todistuksen kaikkien aineiden keskiarvo ja 6. status (vanhempien koulutustaso).

TAULUKKO 6. Verbimuotokategorioiden määrän (per oppilas) korrelaatio muihin mitattuihin faktoreihin.

	Faktorit	RK	SK
1.	aineen pituus	0.66	0.81
2.	verbilekseemit	0.74	0.70
3.	V1-verbit	0.73	0.74
4.	Guiraud'n indeksi	0.62	0.74
5.	kaikkien aineiden keskiarvo	0.15	0.28
6.	status	-0.01	

Kertoimista on pääteltävissä, että korrelaatiot verbimuotojen vaihtelevuuden ja eri verbilekseemien samoin kuin ainutkertaisten lekseemien tai Guiraud'n indeksin välillä ovat merkitseviä ja hyvin lähellä toisiaan. Syntyperäisten ryhmässä kertoimet ovat vain lievästi vahvempia. Omien tulosteni perusteella G-indeksi ei kerro absoluuttisia lukuja paremmin sanaston korreloinnista muiden kielitaitofaktorioiden kanssa.

VERBIMUOTOJEN VAIHTELEVVUUDEN KORRELAATIO KOULUMENESTYKSEEN JA STATUKSEEN

Toisen kielen oppimisessa ei ole havaittavissa kovin vahvaa korrelaatiota yleisen koulumenestyksen ja morfologisten taitojen välillä. Korrelaatio on vain 0.15 (SK-ryhmässä hieman vahvempi 0.28). Korrelaatio morfologisen variaation ja yleisen koulumenestyksen välillä on näin ollen käytännössä sama kuin koulumenestyksen yhteys leksikaaliseen variaatioon (esim. G-indeksin korrelaatio koulumenestykseen on 0.15 RK-ryhmässä ja 0.32 SK-ryhmässä; Grönholm 1993b: 100). Tuloksia on tarkasteltava siinä valossa, että tutkimillani kaksikielisillä paikkakunnilla oppimista tapahtuu myös muodollisen kouluopetuksen ulkopuolella, harrastuksissa ja suomenkielisten ystävien kanssa, jolloin yleinen koulumenestys tai lahjakkuus ei näytä olevan kovin ennustava tekijä.

Korrelaatio verbimuotojen hallinnan ja oppijoiden vanhempien koulutustason l. statuksen kanssa on lähes nolla -0.01, eli yhteyttä ei ole lainkaan. Tulos on suunnilleen samanlainen kuin leksikaalisten taitojen suhteen. Myöskään leksikaaliset taidot eivät korreloineet positiivisesti mitenkään vanhempien koulutustasoon, vaan esim. G-indeksin korrelaatio statukseen on lievästi negatiivinen -0.10 (Grönholm 1993b: 100).

LOPUKSI

Frekvenssien perusteella L2-oppijalla on varsinkin vielä 4. luokalla havaittavissa harvinaisten verbilekseemien ja kompleksisten muotojen välttämistä ja kohdekielen kaikkein tavallisimpien lekseemien ja muotojen liikakäyttöä. Jo 8. luokalla 10 tavallisimman verbilekseemin tai verbimuodon frekvenssit ovat lähellä syntyperäisen kontrolliryhmän tuloksia. Merkittävää alikäyttöä tulee esille vielä yläasteellakin mm. verbijohdosten samoin kuin passiivisten ja infiniittisten verbimuotojen käytössä. Frekvenssien perusteella L2-oppijoilla on jo 6. luokasta lähtien yllättävän hyvä diskursiikkompetenssi ja he pystyvät käyttämään argumentoivan tekstilajin vaatimaa sanastoa, moduksia ja tempuksia.

Tuloksista on pääteltävissä, että L2-kirjoittamisessa leksikaaliset taidot ja morfologiset taidot kulkevat käsi kädessä. Variaatio kasvaa hyvin samankaltaisesti, ja erityisesti leksikaalinen ja morfologinen liikakäyttö tasaantuu täysin samassa tahdissa. Myös näiden kielitaidon osa-alueiden välinen korrelaatio on erittäin vahva ja kummatkin osafaktorit korreloivat positiivisesti myös aineen pituuteen. On täysin mahdollista tehdä hyvin pitkällekin meneviä johtopäätöksiä L2-oppijan kielitaidon tasosta mittaamalla vain sanaston tai muoto-opin osafaktoria.

Vain kaksikielisten ryhmässä on havaittavissa joissakin kohdissa pientä epätahtia sanaston ja muoto-opin rikastumisessa. Tulokset osoittavat, että traditionaalinen opetus on morfologiapainotteisena rikastanut kaksikielisten muotojen hallintaa L2-ryhmään nähden, mutta sanojen hallinta ei ole rikastunut toivotulla tavalla, vaan tulokset ovat variaation osalta samalla tasolla ruotsinkielisten kanssa.

LÄHTEET

- Bossers, B. 1991. On thresholds, ceilings and short-circuits: the relation between L1 reading, L2 reading and L2 knowledge. *Reading in two languages. Aila Review* 8, 45 - 60. Amsterdam: Free University Press.
- Cummins, J. et al. 1990. Social and individual factors in the development of bilingual proficiency. In Harley et al.(eds.) *The development of second language proficiency*,
- Ellis, R. 1991. *Understanding second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Grönholm, M. 1992. Eri mittarien soveltuvuus toisen kielen oppijan sanaston rikkauden mittaamiseen. *Virittäjä* 96: 2-3, 239 - 252.
- Grönholm, M. 1993a. Tempusten ja modusten käyttö toisen kielen kirjoittamisessa. *Virittäjä* 98: 3, 410 - 420.
- Grönholm, M. 1993b. *TV on pang pang. Verbisnaston kehitys toisen kielen kirjoittamisessa*. Rapporter från Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi nr 4. Vaasa.
- Grönholm, M. 1993c. Inläring av de vanliga och ovanliga orden i finskan hos svenskspråkiga grundskolelever. In Hammarberg (ed.), *Problem, process, product in language learning. Papers from the Stockholm-Åbo Conference, 21 - 22 October 1992*, 48 - 59.
- Hammarberg, B. (ed.) 1993. *Problem, process, product in language learning. Papers from the Stockholm-Åbo Conference, 21 - 22 October 1992*. Stockholm University: Akademityck AB.
- Harley B. et al.(eds.) 1990. *The development of second language proficiency*. Cambridge: Cambridge University Press.